

Studiu comparativ privind condițiile de înregistrare a candidaților la alegerile europarlamentare

Autor: Roberta-Manuela Ogaru

Cuprins:

- 1. Introducere**
- 2. Câteva aspecte teoretice referitoare la condițiile de înscriere a candidaților la alegeri**
- 3. Cadrul legal, așa cum este reglementat de Uniunea Europeană**
- 4. Analiza comparativă a condițiilor de înscriere a candidaților pentru alegerile europarlamentare din toate țările UE (excluzând Marea Britanie)**
- 5. Logica avută în vedere de legiutorii români în stabilirea condițiilor de acces a candidaților la buletinul de vot**
- 6. Decizii ale Curții Constituționale a României**
- 7. Condițiile de înregistrare a candidaților la alegerile din România după 1990**
- 8. Concluzii**

1. Introducere

Studiul de față a plecat de la observația empirică, fără a fi încă dovedită, că România solicită candidaților la alegerile europarlamentare să îndeplinească dintre cele mai greu de îndeplinit condiții de înregistrare din Uniunea Europeană. Analiza intenționează să răspundă la următoarele întrebări: care este țara cu condițiile cele mai dificile de acces la alegerile europarlamentare dintre țările UE? ce poziție are România în acest clasament? care este statul având condițiile cele mai facile de acces la buletinul de vot dintre țările UE la alegerile pentru Parlamentul European (PE)? există niște modele europene de înregistrare a candidaților? cum ar putea fi îmbunătățită legislația în acest sens din România? Ca urmare, studiul își propune să cunoască și să se inspire, ca urmare a acestei cunoașteri, din legislația democrațiilor consolidate, vechi, ale Europei, pentru a ameliora, legislația din România.

2. Câteva aspecte teoretice referitoare la condițiile de înscriere a candidaților la alegeri

Autorii preocupați de analiza procedurilor electorale, mai precis, condițiile de înregistrare a candidaților la alegeri par să cadă de acord asupra faptului că, în general, aceste condiții au mai mult efecte negative decât pozitive asupra procesului democratic ca atare. Mai întâi de toate, cercetările arată că niște condiții restrictive impuse candidaților pentru a participa la alegeri afectează structura campaniei electorale în sine, făcând competiția mai puțin "competitivă" deoarece semnăturile și depozitele în bani reduc numărul de candidați și ajută vechii câștigători să își păstreze locurile.¹ Așa cum arată unii cercetători, condițiile

---

¹ Stephen Ansolabehere and Alan Gerber, "The Effects of Filing Fees and Petition Requirements on U. S. House Elections," *Legislative Studies Quarterly*, Vol. 21, No. 2 (May, 1996), pp. 249-264

dicile de acces la buletinul de vot pentru candidați afectează intrarea în competiție nu numai a partidelor mici, ci și a partidelor mari, atunci când numărul de semnături este mare.² Este însă știut faptul că, dacă numărul de candidați este mare, competiția este mai bună, iar șansele de a câștiga un competitor mai bun cresc și deci, în final, competiția conduce la o guvernare mai de calitate și, implicit, la performanță economică.³ În plus, așa cum Daniel Lee sugerează, strângerea de semnături presupune cheltuirea unor resurse pe care un partid politic le-ar putea folosi într-o campanie de a se face cunoscut.⁴ De asemenea, Anika Gauja remarcă, în cartea sa, că reglementările privind partidele politice în general se aseamănă cu reglementările privind sistemele electorale prin faptul că partidele însele fiind cele care le concep, tendința este ca partidele „să consolideze modelele pre-existente sau să privilegieze propriile poziții în cadrul design-ului unui anumit regim legal” (propria traducere).⁵ Astfel, partidele aflate la conducere, urmând logica teoriei cartelizării sistemelor de partide, vor avea tendința să impună condiții restrictive tocmai pentru a îngreuna accesul noilor partide la competiția electorală. Este de așteptat ca partidele aflate deja la putere să înăsprească acest tip de condiții de înregistrare a noilor partide în competiție, pentru a se proteja de o competiție care le-ar putea pune în pericol pozițiile de putere. Mai mulți autori au devedit că partidele de la putere stabilesc bariere ridicate de intrare în competiția electorală, cu un scop bine determinat, acela de a face competiția mai ușoară, protejându-se de competiție ca atare. Spre deosebire de economie unde competitorii nu dețin acces direct la mijloacele de a modifica regulile jocului astfel încât să îi avantajeze, actorii politici pot modifica regulile legale în care se desfășoară competiția, având la îndemână instrumente legale, astfel încât să își ușureze competiția, prin îngreunarea accesului partidelor extra-parlamentare la a intra în cursa electorală. Condiții care impun criterii cu greu de îndeplinit înăbușă crearea partidelor și a unei competiții de cea mai bună calitate între partide, deoarece, partidele politice, pentru a se constitui, întâmpină mai multe obstacole în procesul lor de devenire politică, acestea fiind administrative, financiare, și ce țin de muncă,⁶ iar accesul lor la competiția electorală, ceea ce este o primă etapă spre obținerea puterii, poate constitui un obstacol suficient de mare încât să descurajeze formarea unui partid politic. Astfel, ultimele cercetări, arată că, din punct de vedere statistic, restricțiile financiare reduc numărul de candidați dintr-o competiție și, pe măsură ce depozitul în bani crește, se reduce numărul de candidați.⁷ Însă un și mai mare impact asupra reducerii numărului de candidați dintr-o competiție îl are numărul de semnături solicitate pentru a se înscrie un candidat în competiție. Așa cum spune Thomas Stratmann, că ”fiecare dolar al unui depozit în bani este un obstacol mai mare pentru intrarea [în competiția electorală] a unui partid-candidat mic, decât pentru un partid-candidat mare.”⁸ Din cercetările realizate asupra Statelor Unite, depozitul mare în bani solicitat la înscrierea în competiția electorală poate să reducă candidații, constând în partide mari, cu 4%, iar partidele mici cu

---

² Stratman, Thomas. 2005. “Ballot Access Restrictions and Candidate Entry in Elections.” *European Journal of Political Economy* 21: 59–71.

³ Drometer, M., & Rincke, J. (2008). The design of political institutions: Electoral competition and the choice of ballot access restrictions in the United States (CESifo Working Paper No. 2046).

⁴ Daniel J. Lee, ”Take the Good With the Bad: Cross-Cutting Effects of Ballot Access Requirements on Third-Party Electoral Success,” *American Politics Research* 40(2) 267-292, 2012, p.271.

⁵ Anika Gauja, *Political Parties and Elections Legislating for Representative Democracy*, Routledge, 2010, p.7.

⁶ Anika Gauja, 2014. ”Building competition and breaking cartels? The legislative and judicial regulation of political parties in common law democracies,” *International Political Science Review* 2014, Vol. 35(3) 339–354. p.340.

⁷ Thomas Stratmann, ”Ballot access restrictions and candidate entry in elections,” *European Journal of Political Economy*, Vol. 21 (2005) 59–71.

⁸ *Idem*, p. 69.

aproape 50%.⁹ În plus, dacă o țară are cerințe laxe privind accesul pe buletinul de vot poate fi interpretat ca un semn că sistemul de partide este slab consolidat, cum este cazul în Peru.¹⁰

Poate unul dintre cele mai folosite argumente în defavoarea condițiilor de înregistrare a unui candidat este cel referitor la îngrădirea dreptului de a fi ales. Astfel, în Statele Unite ale Americii, în urma a două cazuri (Bullock vs. Carter și Lubin vs. Panish), Curtea Supremă a declarat că depozitele în bani cerute candidaților sunt neconstituționale, pentru că încalcă amendamentul 14 al Declarației de Independență îngrădind dreptul cetățenilor cu venituri mici să candideze la alegeri. Chiar și în urma acestei decizii, statele au păstrat în continuare legislațiile privind necesitatea unui depozit cu mențiunea unei excepții, aceea de a solicita candidatului să demonstreze că are venituri mici și astfel nefiindu-i cerută suma pentru depozitul în dolari.¹¹ În unele cazuri, în schimbul depozitului, candidaților cu venituri mici li s-a solicitat un număr de semnături, ceea ce a îngreunat și mai mult exercitarea dreptului de a fi ales, deoarece achitarea unei sume de bani este de preferat în fața strângerii de semnături. Și autori ca Gauja sugerează că un prag prea mare de intrare în cursa electorală pune sub semnul întrebării dreptul de a fi ales.¹² Totuși, dreptul de a fi ales este afectat atunci când depozitele în bani sau numărul de semnături sunt prea mari.

Dintre efectele pozitive ale condițiilor mai dificile de acces la buletinul de vot pentru candidați sunt cele referitoare la calitatea candidaților. Autorii care au studiat acest subiect sunt de părere că restricțiile de acces la buletinul de vot pentru candidați au în sine și o serie de beneficii. Astfel, ”candidații care sunt de calitate scăzută se pot dovedi incapabili să colecteze semnăturile electorale suficiente sau nu vor plăti depozitul solicitat, pentru a îndeplini cerințe sau nu poate fi considerat util să plătească o taxă de înregistrare. În acest caz, accesul la vot restricțiile fac mai probabil ca acei candidați de calitate inferioară să nu apară pe buletinul de vot.” (traducere proprie) Al doilea beneficiu este pentru alegător, care este nevoit să se informeze cu privire la un număr mai mic de candidați, decât ar trebui să se informeze dacă nu ar exista restricții și deci mai mulți candidați.¹³ Nu în ultimul rând, există beneficii și pentru partide, care, forțate să se organizeze pentru strângerea de semnături, se dezvoltă organizațional și își măresc șansele de a obține voturi.¹⁴ Adesea, argumentul teoretic în sprijinul unui acces impus de anumite condiții pentru a figura pe buletinul de vot este acela că ”un sistem de partid atomizat ar conduce probabil la instabilitate guvernamentală și la insuficientă capacitate de soluționare a problemelor politice.”¹⁵ Așa cum arată și Lee (2011), atunci când cerințele sunt mai laxe, partidele mici (de tipul a treilea partid – *third party*) au șanse mai mari să fie pe buletinul de vot, însă atunci când cerințele sunt mai restrictive, partidele mici tind să obțină mai multe voturi.¹⁶

---

⁹ *Idem*, p. 69.

¹⁰ Christopher L. Carter, ”Party system erosion: Evidence from Peru,” *Party Politics*, 1–13, 2018.

¹¹ United States Supreme Court BULLOCK v. CARTER(1972), nr.70-128 1972 Sursă internet: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/405/134/>

¹² Lee 2012, p.84

¹³ Marcus Drometer and Johannes Rincke, ”The Impact of Ballot Access Restrictions on Electoral Competition: Evidence from a Natural Experiment, *Public Choice*, Vol. 138, No. 3/4 (Mar., 2009), pp. 461-474.

¹⁴ Lee 2012, p.272,

¹⁵ Müller and Sieberer, 2006: 437.

¹⁶ Daniel J. Lee, ”Take the Good With the Bad: Cross-Cutting Effects of Ballot Access Requirements on Third-Party Electoral Success,” *American Politics Research* 40(2) 267-292, 2012.

Nu în ultimul rând, există și autori neutri, care nu au găsit dovezi consistente în privința unei relații între numărului mic de partide și bariere ridicate de acces la competiția politică.¹⁷

A impune restricții majore privind accesul pe listele electorale este ca și cum s-ar impune o selecție pre-electorală și presupune o viziune asupra alegerilor strict din perspectiva câștigului, deci a candida doar pentru a câștiga, însă alegerile pot fi văzute ca reale prilejuri de a dezbate perspective diferite asupra guvernării, asupra a cum trebuie guvernat un polis, nu doar competiție sub dictonul „totul sau nimic.” Un competitor politic poate candida pentru a se face cunoscut ca și actor electoral, cu speranța unui scor mai bun la următoarele alegeri. Această viziune presupune a vedea alegerile electorale drept o oportunitate pentru partide de a se face cunoscute și de a intra într-o competiție a programelor electorale. Nu orice actor care intră în competiție câștigă acea competiție, însă, în general, o competiție devină mai bună, impunând competitorilor să își depășească limitele, dacă are mai mulți competitori.

3. Cadrul legal privind alegerile europene stabilit de către instituțiile Uniunii Europene

Inițial, în Uniunea Europeană, era prevăzut ca membrii Parlamentului European să fie numiți de către parlamentele naționale, însă, din 1976, constituția reprezentării s-a modificat complet, prin actul din 20 septembrie. Ideea unor proceduri electorale uniforme la nivelul tuturor țărilor din UE s-a dezvoltat treptat, din 1976 până în 2018, inițial prin adoptarea unor reguli democratice de alegere a membrilor Parlamentului European (MPE), urmată de Decizia 2002/772/CE, Euratom a Consiliului din 25 iunie și 23 septembrie 2002 care a introdus principiul reprezentării proporționale,¹⁸ după ce ideea uniformității s-a dezvoltat de-a lungul tratatelor (de la Maastricht, Amsterdam și Lisabona) și terminând cu Decizia Consiliului (UE) 2018/937 din 28 iunie 2018 de stabilire a componenței Parlamentului European care a adoptat principiul ”proporționalității degresive” care se referă la reprezentarea statelor membre în PE proporțional cu populația pe care o are fiecare¹⁹ și Decizia Consiliului (UE, Euratom) 2018/994 din 13 iulie 2018 prin care s-a stabilit un prag minim obligatoriu cuprins între 2% și 5% pentru circumscripțiile electorale (inclusiv statele membre cu o singură circumscripție) care au cel puțin 35 de locuri în PE, țările fiind obligate să îl adopte până la alegerile europene din 2024.²⁰

4. Analiza comparativă a condițiilor de înscriere a candidaților pentru alegerile europar-lamentare din toate țările UE (excluzând Marea Britanie)

---

¹⁷ Tamas, Bernard Ivan, and Matthew Dean Hindman. 2007. “Do State Election Laws Really Hurt Third-Parties? Ballot Access, Fusion, and Elections to the U.S. House of Representatives.” Presented at the annual meeting of the Midwest Political Science Association, Chicago.

¹⁸ 2002/772/EC, Euratom: Council Decision of 25 June 2002 and 23 September 2002 amending the Act concerning the election of the representatives of the European Parliament by direct universal suffrage, annexed to Decision 76/787/ECSC, EEC, Euratom. Sursă internet: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32002D0772>

¹⁹ European Council Decision (EU) 2018/937 of 28 June 2018 establishing the composition of the European Parliament. Sursă internet: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018D0937>

²⁰ European Council Decision (EU, Euratom) 2018/994 of 13 July 2018 amending the Act concerning the election of the members of the European Parliament by direct universal suffrage, annexed to Council Decision 76/787/ECSC, EEC, Euratom of 20 September 1976. Sursă internet: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj>

4.1. Aspecte metodologice

Uniunea Europeană nu prevede nimic despre modul în care se nominalizează candidații, acest aspect fiind lăsat la libera alegere a statelor membre. Astfel că, fiecare țară a ales să stabilească de una singură cine poate candida și în ce condiții. Nu de puține ori, statele s-au inspirat din sau au împrumutat ca atare propriul model de la alegerile pentru parlamentul național, cum sunt cazurile Bulgariei, Spaniei sau al Portugaliei. În continuare, studiul prezintă comparativ condițiile de înregistrare a candidaților pentru alegerile europene în statele din Uniunea Europeană.

Pentru redactarea acestui studiu, am adresat solicitări în scris instituțiilor electorale sau departamentelor care se ocupă de alegeri (ex. Ministerul de Interne, Ministerul de Externe) din instituțiile tuturor țărilor membre ale UE, cu excepția României. Acestea sunt întrebările pe care le-a adresat: *Care sunt condițiile de înregistrare a partidelor și coalitiilor de partide pentru alegerile europene (din țara în cauză)? Trebuie să plătească un depozit sau să colecteze semnături pentru a fi acceptate ca și candidați? Este permisă de legea electorală ca independenții să candideze (în țara în cauză) pentru un loc în Parlamentul European? Dacă răspunsul este da, există cerințe în ceea ce privește un număr de semnături sau/și un depozit în bani pentru înscrierea în competiția electorală pentru candidații independenți?*²¹ Cu excepția Republicii Cehe și a Franței, toate instituțiile acestor țări au răspuns, clarificând de cele mai multe ori toate confuziile pe care lectura legilor electorale de multe ori le ridică. Începând cu o simplă concluzie, deși aplică sisteme electorale foarte asemănătoare, condițiile de numire a candidaților variază de la țară la țară în destul de mare măsură. Unele țări nu cer nici semnături și nici depunerea unui depozit în numerar pentru anumite categorii de candidați, alții solicită un număr considerabil de semnături și/sau depozite în bani foarte mari. Unele țări dau posibilitatea numai unei singure categorii de candidați să intre în competiția electorală, de cele mai multe ori partidele politice înregistrate, alte oferă diferitelor asociații, printre care și partidelor politice neînregistrate să candideze. Condițiile variază și vor continua să varieze, deoarece nu există încă măsuri ale UE care să uniformizeze acest aspect al alegerilor europene.

4.2. Rezultatele cercetării: condiții de înregistrare a candidaților în UE

Conform legilor electorale de alegere a membrilor pentru PE, cinci din cele 27 de țări membre ale UE, Croația, Finlanda, Irlanda, Suedia și Portugalia, nu solicită nici depunerea unor semnături și nici achitarea unui depozit în bani pentru înregistrarea unui candidat la alegerile pentru Parlamentul European, însă condițiile dincolo de lege sunt altele. La prima vedere, aceste țări au condiții facile, cele mai facile, în realitate situația este mai complexă, dacă ne uităm la condițiile de înscriere care se referă la partidele politice înregistrate sau cu un număr minim de membri necesari pentru înscrierea în cursa electorală.

Un caz aparte este Suedia, unde partidele pot candida la alegeri fără a fi înscrise la Autoritatea Electorală a Suediei și deci nesolicitându-li-se un număr minim de membri fondatori. În cazul în care partidul vrea să aibă exclusivitate asupra denumirii alese, este obligat să se înregistreze la autoritatea Electorală având cel puțin 1,500 de membri fondatori,

---

²¹ Acesta este textul original al petiției: "What are the conditions of registration for the parties and coalitions of parties for the European elections in (country)? Do they need to pay a deposit or gather signatures in order to be accepted as candidates? Is it allowed by the electoral law as an independent candidate to run in (country) for a seat in European Parliament? If the answer is yes, are there any requirements in terms of a number of signatures or/and a cash deposit for enrollment in the electoral competition for the independent candidates?"

dacă intenționează să participe la alegerile parlamentare naționale sau la alegerile europarlamentare și 100 de membri fondatori dacă vrea să se înscrie în cursa electorală pentru Consiliul Județean și 50 de membri fondatori dacă vrea să participe la alegerile pentru consiliul local, înregistrarea partidului fiind însă opțională.²² Deopotrivă, în Finlanda, partidele politice cărora li se permite nerestricționat participarea la alegerile europarlamentare, li se solicită înregistrarea susținută de cel puțin 5,000 de cetățeni cu drept de vot la alegerile parlamentare (pentru că, la alegerile locale, pot vota și cei care nu au cetățenie finlandeză).²³ În Portugalia, situația este foarte asemănătoare celorlalte două țări, Suedia și Finlanda; astfel că, partidele politice, pentru a exista din punct de vedere juridic, sunt nevoite ”să înainteze o cerere Curții Constituționale, însoțită de semnăturile a 7,500 de alegători, de proiectul statutului, de declarația de principii sau de programul politic și de denumirea, acronimul și simbolul partidului.”²⁴ Din datele prezentate mai sus se distinge cu claritate faptul că, dacă la prima vedere condițiile de înregistrare a partidelor par facile în aceste trei țări, acest lucru se datorează tocmai unui prag anterior nu atât de ușor de trecut pentru a exista ca partid politic, bineînțeles, luând în calcul varianta maximală din Suedia, în care asociația dorește înregistrarea ca un partid politic. Ignorând însă varianta în care un partid politic își dorește să fie unul înregistrat, în Suedia, există cel mai facil acces la exercitarea drepturilor electorale pentru un cetățean european, cerându-i-se doar înregistrarea ca asociație, chiar și numai de o singură persoană, pentru care nu presupune decât o formalitate administrativă. În aceeași logică, Irlanda dă posibilitatea un aparent liber unui partid care dorește să se înscrie la alegerile europarlamentare, fiind însă necesar să aibă cel puțin 300 de membri,²⁵ solicitare asemănătoare cu cea din Croația, unde sunt necesari cel puțin 100 de membri fondatori.²⁶

Raportat la mărimea populației cu drept de vot, Danemarca este țara care practică cele mai aspre condiții de înregistrare a candidaților din Uniunea Europeană pentru alegerile pentru membrii PE. Astfel, România solicită aproximativ 1,1% semnături din populația înregistrată cu drept de vot, iar Danemarca 1,6%. În Danemarca se cere strângerea a 2% semnături din numărul votanților prezenți la vot la ultimele alegeri, în 2014, care reprezintă 71,200 de cetățeni. Doar pentru partidele noi, sunt necesare semnăturile a cel puțin 2% din alegătorii care s-au exprimat la ultimele alegeri, în vreme ce, pentru partidele care sunt deja reprezentate în Parlamentul Danemercii sau în Parlamentul European, la momentul depunerii candidaturii, nu li se cere îndeplinirea niciunei condiții, ci au dreptul conform legii, să prezinte liste de candidați.²⁷

²² Surse internet: http://aceproiect.org/main/samples/pc/pcx_m004.pdf și <https://www.val.se/for-partier/partibeteckning/registrera-partibeteckning.html>

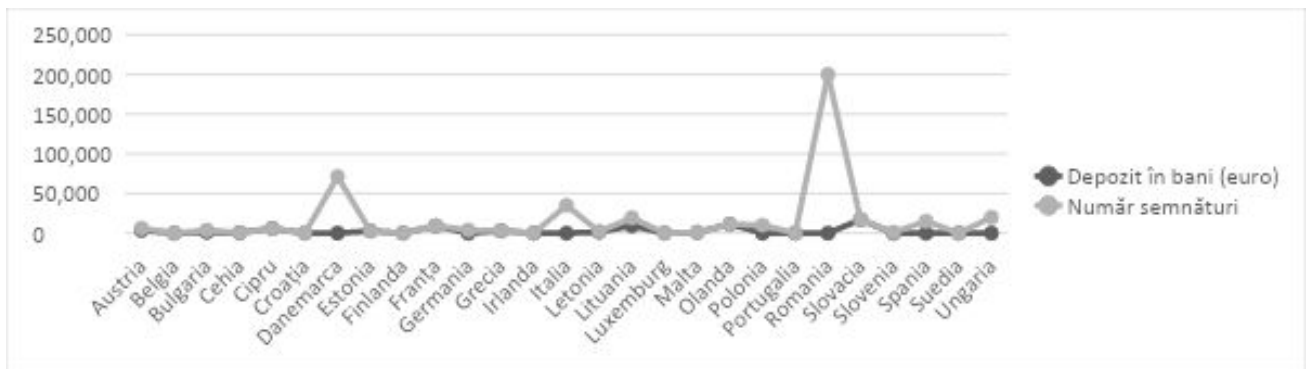
²³ <https://vaalit.fi/en/establishment-of-a-party>

²⁴ Traducerea răspunsului nr. D/323/2019 de la Comisia Națională pentru Alegeri a Portugaliei (Comissão Nacional de Eleições).

²⁵ Sursă internet: https://www.citizensinformation.ie/en/government_in_ireland/national_government/houses_of_the_oireachtas/registering_a_political_party.html

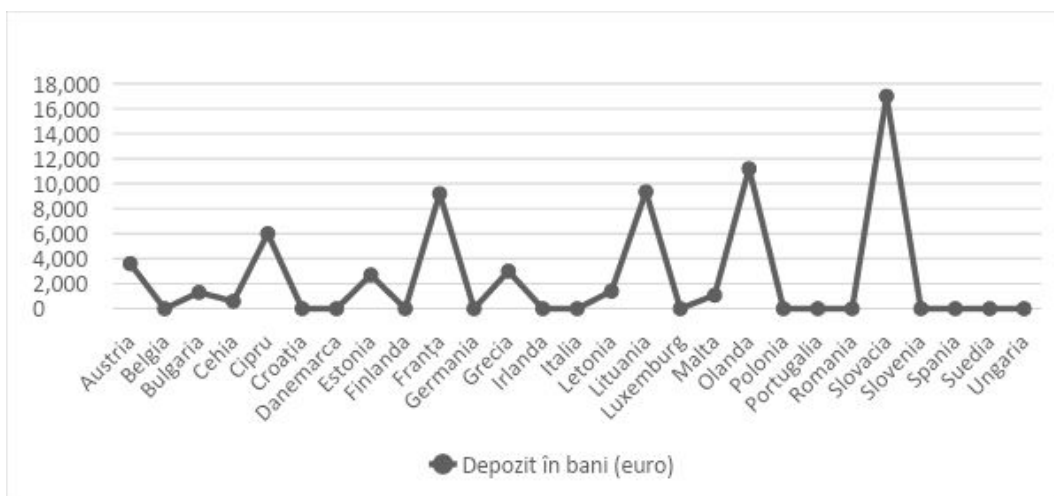
²⁶ Sursă internet: <https://www.sabor.hr/en/political-parties-act>

²⁷ (Art.10 (1))(2) Sursă internet: <https://elections.oim.dk/media/10511/consolidated-act-ep-elections-2014.pdf>

Grafic 1. Număr de semnături și depozit în euro solicitate în țările din UE

Din graficul anterior, se poate observa, comparativ cu celelalte țări ale UE, ce poziție ocupă România în această imagine a condițiilor de îndeplinit pentru candidații-partide semnături solicită România. Vârful maxim, care face discrepanță față de restul țărilor este reprezentat de România. Alte două țări cu un număr mare de semnături sunt Danemarca și Italia, mai precis, așa cum se vede, 72, 200 de votanți în Danemarca și între 30,000 și 35,000 de semnături în Italia.

Grafic 2. Depozit în euro solicitat în țările din UE

Graficul reprezentând condițiile privind depunerea unui depozit în bani este ceva mai uniform decât cel pentru semnături, unde România iese cu mult din media europeană. Doar se observă că, având excepție cinci vârfuri, reprezentate cum am zis de Cipru, Franța, Lituania, Olanda și Slovacia, sumele de bani sunt asemănătoare.

Media europeană este de 11,136 de semnături, dacă este inclusă România și de 3,745 de semnături dacă România este exclusă, observându-se astfel că, din cauza României, se triplează media europeană privind numărul de semnături de susținere a unui partid politic pentru a candida. Un simplu calcul arată că România are un prag de semnături mai mare de 9

ori față de media europeană. Se poate spune astfel, că obstacolele pre-electorale pentru partidele politice sunt de 9 ori mai mari în România decât media țărilor membre ale Uniunii Europa.

Din modul în care sunt construite condițiile de acces în competiția electorală se observă faptul că logica în care au fost concepute aceste praguri constă în faptul că țările au preferat fie să pună o bariera de acces la buletinul de vot, constând într-un număr minim de semnături ale cetățenilor, fie să impună un prag constând într-o sumă de bani mai mare, returnabilă de cele mai multe ori.

Trei mari categorii de țări se pot distinge din datele privitoare la condițiile de înregistrare a candidaților la alegerile europarlamentare, dacă se iau în calcul două din cele mai importante criterii, numărul de semnături și depozitul bănesc necesare pentru depunerea candidaturii. Categoriile de țări și, implicit, de legi electorale, sunt următoarele: (1) țări în care se solicită atât semnături, cât și depozit bănesc; (2) țări în care se cer doar semnături și nu se solicită depunerea unui depozit în bani; (3) țări în care nu sunt necesare semnături, însă se cere achitarea unui depozit în bani.

Categorii de condiții înregistrarea candidaților	Țări	Număr de țări
DA semnături DA depozit	Austria, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Olanda.	6
DA semnături NU depozit	Belgia, Croația, Danemarca, Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Luxemburg, Polonia, Portugalia, România, Slovenia, Spania, Suedia, Ungaria.	15
NU semnături DA depozit	Cehia, Cipru, Franța, Grecia, Slovacia,	6
NU semnături NU depozit (cu o mențiune importantă) ²⁸	Suedia (<i>doar pentru partide neînregistrate și de observat, faptul că Suedia se află și în categoria DA semnături, NU depozit</i>)	
Total		27

Tabel 1. Categoriile de condiții impuse candidaților-partide la înregistrarea pentru alegerile europarlamentare

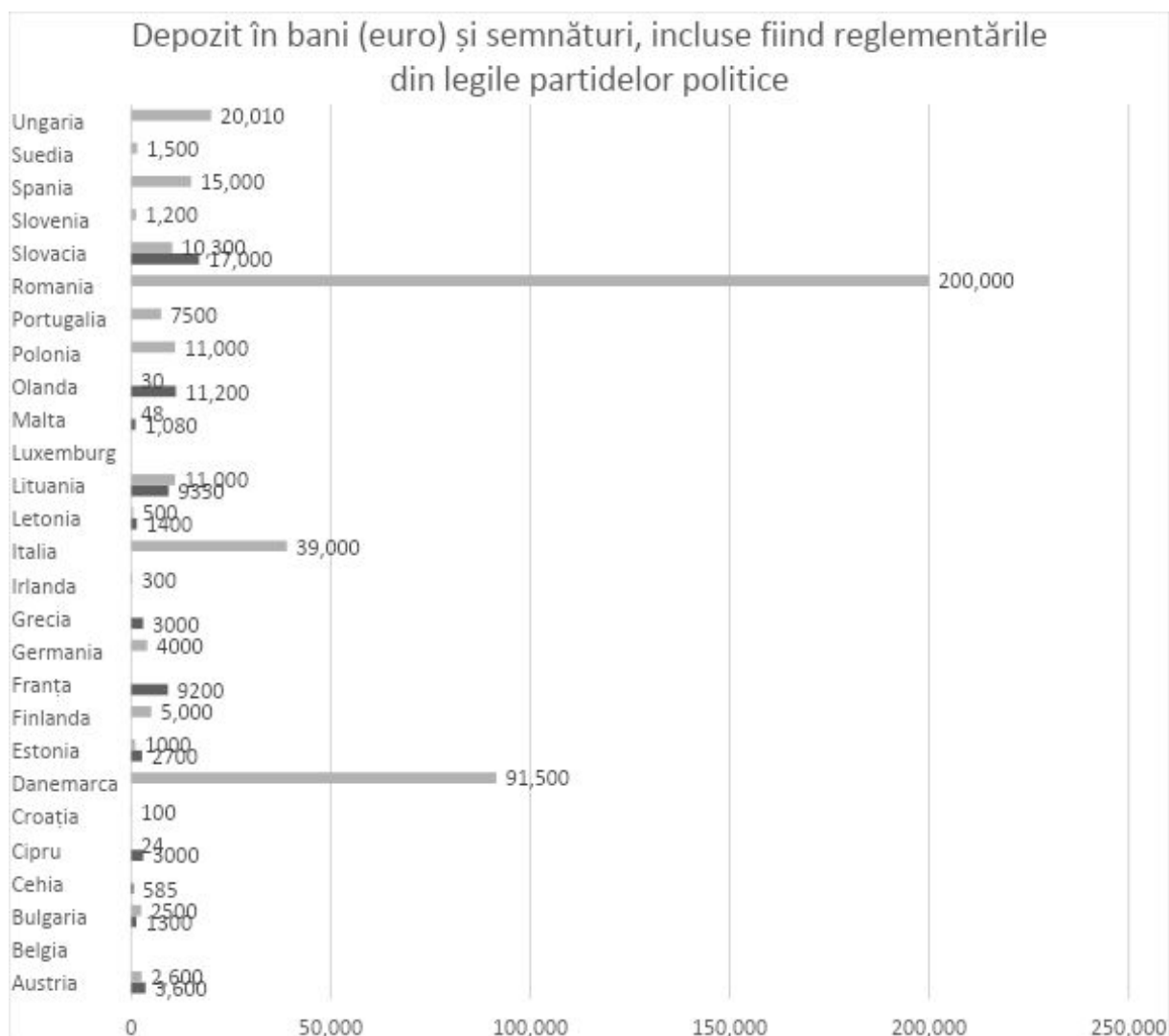
Depozitul în bani care este necesar de depus pornește de la un minim de 0 (zero) până la un maxim de 17,000 de euro. Numărul maxim este solicitat în Slovacia și numărul minim adică zero, se regăsește în cincisprezece țări (Belgia, Croația, Danemarca, Finlanda,

²⁸ Această excepție este valabilă exclusiv pentru partidele neînregistrate, cu statut mai mult de asociații, nu și pentru partidele înregistrate, cu drepturi depline. Diferența dintre acestea fiind drepturile exclusive asupra denumirii și asupra altor aspecte ce țin de identitatea unui partid.

Germania, Irlanda, Italia, Luxemburg, Polonia, Portugalia, România, Slovenia, Spania, Suedia, Ungaria) printre care, reiterez, și în România. Astfel, România este parte din acea jumătate din țări din ale UE în scare nu se solicită bani partidelor politice pentru înscrierea unei liste electorale la alegerile europarlamentare. Slovacia are un depozit foarte mare, însă nu solicită semnături. Dar și alte țări, Cipru (6,000 €), Franța (9,200 €), Lituania (9,350 €) și Olanda (11,200 €) aplică o politică a depozitelor mari. Majoritatea din aceste cinci țări cu depozite mai mari de 5,000 € nu solicită semnături sau foarte puține, cum este Olanda (30 de semnături), excepție făcând Lituania care, alături de depozitul de 9,350 € cere și 10,000 de semnături.²⁹

Media europeană a semnăturilor solicitate de legile electorale partidelor politice pentru înscrierea în cursa electorală este de 12,821 de semnături, dacă România este inclusă, și de 5,622 de semnături, dacă este exclusă România din medie. Astfel, se poate vedea că prevederile din România dublează media europeană de semnături. După cum se poate observa, România și Slovacia sunt două țări aflate la două extreme, prima din punct de vedere al semnăturilor (200,000 de semnături) și a doua din punct de vedere al depozitului în euro solicitat (17,000 €).

²⁹ Eiropas Parlamenta vēlēšanu likums, *Latvijas Vēstnesis*, 22 (2970), 11.02.2004.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 5, 11.03.2004. Sursā internet: <https://likumi.lv/doc.php?id=84185>

Grafic 3. Număr de semnături și depozit în bani necesari înscrierii la alegerile europarlamentare, luând în calcul reglementările din legile partidelor politice

Graficul de mai sus conține datele din legile electorale pentru alegerea membrilor reprezentanților în PE. Lucrurile se schimbă însă într-o oarecare măsură dacă, la datele privind înscrierea în cursa electorală prevăzute în legi, se adaugă datele din alte legi, cel mai adesea din legile partidelor politice, referitoare la înscrierea unui partid politic. Acest fapt se întâmplă deoarece unele țări stipulează în legile electorale doar un drept al partidului înregistrat de a se înscrie în cursa electorală, iar pentru înregistrarea unui partid politic sunt necesare adesea un număr de semnături care este prevăzut în legea partidelor politice și nu în legea electorală. Un caz relevant în acest sens este Portugalia, care nu prevede nicio condiție în legea electorală pentru înscrierea la alegeri, dând dreptul aparent liber de înscriere al partidelor politice, dar care însă are nevoie de cel puțin 7,500 de susținători pentru a se înregistra.

Adăugând la datele din legile electorale cele din legile partidelor politice, se observă o schimbare vizibilă în grafic. Astfel că, România nu mai face o notă atât de discordantă față de restul țărilor, Danemarca solicitând un număr mare de semnături, totalizând aprox. 91,500, cu mențiunea că aceste semnături se pot suprapune, în sensul că totalul este format din 20,300 de semnături de susținere (nu membri fondatori, ci doar susținători) necesare pentru înscrierea unui partid politic și 45,500 de susținători pentru alegerile europarlamentare, care pot fi aceiași susținători.

Valorile semnăturilor solicitate se încadrează într-un minim de zero, în țări ca Cipru, Cehia, Franța, Grecia și maxim, adică România. În lumina datelor completate de condițiile privind înregistrarea partidelor, se observă că țările din UE preferă în cea mai mare parte, adică 19 să opteze fie pentru un prag constând în semnături, fie unul constând în depozit în bani. Astfel, un număr de 15 țări solicită exclusiv semnături, fără a cere vreun depozit, cum este și cazul României; iar un număr de 6 țări solicită exclusiv depozit în bani, cum sunt Cehia, Cipru, Grecia și Franța (vezi Tabel 1). Pentru descurajarea candidaților ne semnificativi, se utilizează praguri constând în semnături sau în depozite de bani sau amândouă. Un număr de 8 țări preferă să aplice atât depozit în bani cât și semnături, acestea fiind Austria, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Olanda și Slovacia, iar, dintre acestea, țara cu condițiile cele mai drastice de înscriere este Slovacia cu 17,000 de euro depozit și 10,300 de semnături, iar la polul opus cu cele mai facile condiții din această grupă de țări este Malta cu 1,080 de euro depozit și 48 de semnături. Dintre țările care aplică doar un prag constând în semnături, Luxemburg și Croația cer 250, respectiv 100 de semnături. Cu toate că, la prima vedere, Croația cere mai puține, în realitate, condițiile sunt mai facile în Luxemburg deoarece se solicită 250 de semnături de susținere a unei candidaturi la alegerile europarlamentare, în vreme ce semnăturile solicitate în Croația constau în număr de membri fondatori necesari pentru înregistrarea unui partid politic și este mai ușor a convinge 250 de cetățeni să susțină o candidatură temporară decât 100 să se înroleze într-un partid politic.

Dintre țările care solicită doar depozit în euro, Cehia se evidențiază față de restul care solicită mii de euro fiecare, cu doar 585 de euro depozit. Dintre cele trei grupe, țările care au cele mai facile condiții de acces la competiția electorală sunt Malta (1,080 de euro depozit și 48 de semnături), Luxemburg (250 semnături) și Cehia (585 de euro). Astfel, Luxemburg și Cehia par să își dispute primul loc în clasament cu cel mai facil acces la buletinul de vot, fiind este greu de decis care dintre praguri este mai ușor, 585 de euro sau 250 de semnături, deoarece 585 de euro ar putea reprezenta costul străngerii a 250 de semnături. Cehia și Luxemburg își dispută locul întâi pentru cele mai accesibile drepturi electorale în condițiile în

care nu se ia în considerare Suedia, care, așa cum am precizat anterior, dă posibilitatea partidelor însă neînregistrate să participe la alegeri fără a li se impune vreo condiție, nici de ordin financiar și nici constând în semnături de susținere. Dacă luăm în considerare Suedia pentru partide neînregistrate atunci aceasta este țara cu cel facil acces la înscrierea pe buletinul de vot a unui partid politic.

Dintre țările care aplică doar condiții constând în semnături, România aplică cele mai drastice condiții, cu 200,000 de semnături de susținere, iar dintre țările care aplică doar depozite în bani Franța cere cel mai mare depozit de 9,200 de euro. Rezumând, clasamentul țărilor cu cele mai drastice condiții de înscriere în cursa electorală se dispută între România care solicită 200,000 de semnături și Slovacia care cere 17,000 de euro și 10,300 de semnături, dintre care 10,000 de semnături de susținere și 300 de membri fondatori. Și în acest caz este greu de spus ce este mai greu pentru un partid politic să strângă 200,000 de semnături sau să achite 17,000 de euro și să colecteze 10,000 de semnături și să cumuleze 300 de membri (nu cu necesitate fondatori), este greu de decis deoarece cei 10,000 de semnături de susținere sunt necesar de colectat doar o dată, la înregistrarea unui partid politic, iar cei 300 de membri nu se cer a fi cu necesitate fondatori. Astfel, condiția care se cere cu recurență în Slovacia este de 17,000 de euro, iar în România de 200,000 de semnături. Un partid politic, în România, este obligat să strângă aceste semnături de susținere pentru fiecare înscriere la alegeri. O observație importantă este faptul că România nu este singura țară care solicită un număr mare de semnături, Danemarca și Italia practică condiții similare. Însă situația poate fi nuanțată dacă ne uităm la mărimea populației. Populația Italiei cu drept de vot este de 52,037,314, iar 43,000 de semnături reprezintă doar 0,08% din populație. În Danemarca, existau la ultimele alegeri din 2015, 4,431,291 de cetățeni cu drept de vot³⁰ iar cei 92,500 reprezintă nu mai puțin de 2,08%. Pentru România, situația rămâne neschimbată, aceea de 1,1% aproximativ, având în vedere numărul mic de fondatori, de doar doi.³¹

În general, toate țările din Uniunea Europeană aplică anumite condiții pentru înscrierea unui partid politic în cursa electorală, unele preferă să descurajeze candidații frivoli solicitând sume de bani mai mult sau mai puțin consistente, iar altele preferă să solicite semnături. Astfel, candidații fără dorința clară de a intra cu adevărat în competiția electorală și fără intenția de a câștiga poate alegerile sunt descurajați. Nicio administrație electorală nu lasă acces liber complet la buletinul de vot pentru partidele politice.

4.3. Candidații independenți

Lectura legilor electorale din Uniunea Europeană arată că 18 țări nu permit candidaților independenți să participe la alegerile europarlamentare și că doar 9 țări oferă posibilitatea cetățenilor să își exercite dreptul electoral de a candida pentru a fi ales în mod independent alături de un caz mai special, Franța. Așa cum era de așteptat, România aplică condițiile cele mai restrictive de acces la buletinul de vot pentru candidații independenți.

Țările care permit candidații independenți sunt: Austria (3,600 euro și 2,600 de semnături de susținere), Bulgaria (50 de euro și 2,500 de semnături), Cipru (500 de euro și 4 semnături), Estonia (2,700 de euro), Irlanda (1,800 de euro sau 60 de semnături), Luxemburg (250 de semnături), Malta (90 de euro și 4 semnături), Olanda (11,250 de euro și 30 de semnături), România (100,000 de semnături de susținere). Mai există însă și un caz special, Franța, care permite candidatura independenților sub forma de listă, mai precis 79 de

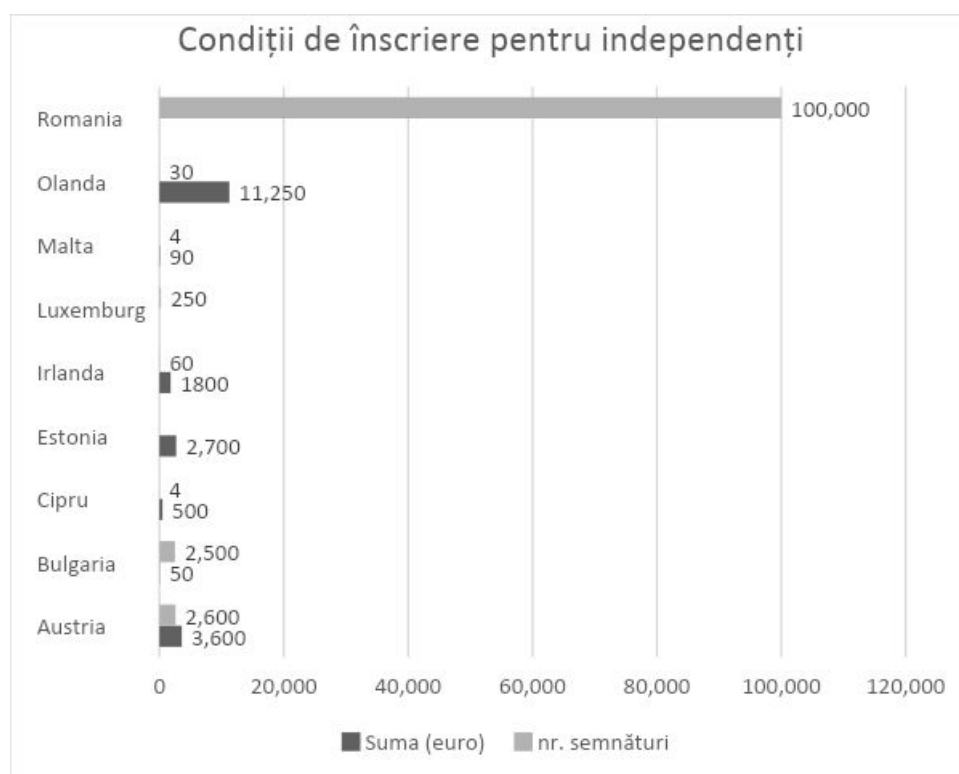
---

³⁰ Baza de date a *The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA)*. Sursă internet: <https://www.idea.int/data-tools/country-view/94/40>

³¹ Baza de date a *The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA)*. Sursă internet: <https://www.idea.int/data-tools/country-view/252/40>

candidați cu plata taxei de înscriere în alegere de 9,200 de euro, aceasta pentru că forma candidaturii este una sub formă de listă în număr egal cu locurile care îi revin Franței în PE.³² Tot un caz aparte este și Suedia care nu permite candidaturile independenților, așa cum cum vedea mai încolo, dar dă posibilitatea partidelor formate dintr-o singură persoană să candideze, chiar și în aceste condiții, oficial, Suedia nu permite candidaților neasociați să candideze.³³

În 10 țări membre ale UE exclusiv partidele politice pot nominaliza candidați pentru alegerile europarlamentare. Candidații non-partinici nu pot candida în Belgia, Cehia, Danemarca, Germania, Grecia, Letonia, Portugalia, Slovacia, Suedia, Ungaria, cu mențiunea că în Suedia, repet, pot candida asociațiile formate dintr-o singură persoană. și, în plus, în Belgia, Germania, Grecia și Ungaria este foarte ușor să înregistrezi un partid politic și să îl înscrii și în cursa electorală. Adunând numărul de țări în care pot candida independenți, 10 și cu 10, țările în care nu pot candida, nu se întrunește numărul de țări membre ale UE. Restul de 7 țări permit o altă formă de candidatură, ceva între candidatura independentă și cea partinică, mai aproape însă de a fi independenți așa cum am descris în continuare.

³² Loi no 77-729 du 7 juillet 1977 relative à l'élection des représentants au Parlement européen. Articolul 9, alin.1. <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006068600>

³³ Răspunsul Autorității Electorale a Suediei: "The Swedish electoral system is based on parties. Each party nominates candidates and list them on the party's ballot. Each party has their own ballot and the voter chooses which one to submit. The voter has the option to mark the candidate that he wishes to vote for. If the voter doesn't mark any of the candidates, this is the most common case, the vote goes to the party of the ballot and the candidate chosen by the party. It is therefore not possible to run as an independent candidate. It is, on the other hand, quite easy to form a political party. There is no fee or requirement of cash deposit or any number of signatures for a political party to enroll in the election."

Grafic 4. Condiții constând în semnături și depozit în bani solicitate candidaților independenți

După cum arată graficul, România, din nou, face notă discordantă cu o condiție cu mult mai drastică de acces al unui candidat independent la buletinul de vot decât în celelalte țări europene în privința semnăturilor. Cele 100,000 de semnături de susținere pot însă rivaliza, într-o oarecare măsură, cu cei 11,500 de euro solicitați în Olanda, deoarece costul strângerii unui asemenea număr de semnături în România ar putea echivala cu suma solicitată în Olanda, cu mențiunea totuși că banii sunt returnați în Olanda în cazul în care partidul obține voturi cumulate constând în trei sferturi din coeficientului electoral care, bunăoară, în 2009 a fost de 182,160 de voturi,³⁴ și deci trei sferturi a însemnat 136,620 de voturi. Dacă însă avem în vedere condițiile cele mai accesibile pentru un candidat independent în sensul clasic al termenului, nu sub alte denumiri instituționale, sunt de găsit în Malta (90 de euro și 4 semnături de susținere) și în Luxemburg (250 de euro).

4.4. Cazul asociațiilor de votanți cu caracter temporar

Din cele 27 de țări membre ale UE, 7 țări permit cetățenilor, votanților să se asocieze doar pentru respectivele alegeri europarlamentare și să propună candidați proprii. La prima vedere, acestea asociații ad-hoc pot părea forme instituționalizate de a permite candidaților independenți să participe la alegeri. De altfel, unele instituțiile electorale ale țărilor din studiu au răspuns la solicitările de informații în scris cu ”da,” la întrebarea dacă independenții pot candida, referindu-se la aceste asociații (ex. Finlanda și Polonia). Astfel că, într-un fel, acestea au fost concepute ca o altă formă de a permite candidaților non-partinici de a participa la alegeri. În unele țări, denumirea acestui tip de grup de votanți ”ad-hoc” este de *asociație de circumscriptie* ca în Finlanda,³⁵ în altele se numește *asociație de votanți*, iar în Polonia, bunăoară, poartă denumirea de comitet electoral al votanților ca în Polonia.³⁶ În acest caz, nu avem de a face cu candidați independenți în mod clasic, inițiativa de a candida nu este constituită legal ca venind din partea unui cetățean, care apoi este nevoit sau nu să își caute sprijin pre-electoral pentru înscrierea la alegeri, ci acest tip prevedere pune în centru asocierea temporară a alegătorilor pentru a desemna un candidat, fără a achiesa însă la o ideologie politică propriu-zisă, fiind vorba aparent de un partid politic temporar, constituit doar cu ocazia unor alegeri europarlamentare. Legile electorale din țările care permit acest tip de asociere temporară pentru a nominaliza candidați prevăd dizolvarea acestor asociații după încheierea procesului electoral. În majoritatea cazurilor din cele șapte, se solicită un număr mare de semnături, de ordinul miilor (trei țări) și zecilor de mii (patru țări). Croația (5,000 de alegători), Finlanda (2,000 de alegători), Lituania (10,000 de alegători), Italia (35,000 de alegători), Polonia (11,000 de alegători), Slovenia (3,000 de alegători) și Spania (15,000 de alegători) sunt țările care, deși nu permit candidaților independenți în sens clasic să candideze, permit însă votanților să susțină candidați proprii. Cu toate că această posibilitate de a candida nu este tocmai o formă clasică de a candida pentru independenți, așa cum precizează și rapoartele OSCE,³⁷ și, așa cum am spus și mai sus, unele comisii electorale, la întrebarea adresată dacă pot sau nu candida independenți, au răspuns afirmativ, invocând această posibilitate legală a votanților de a se asocia. Utilitatea acestui tip de asociație este

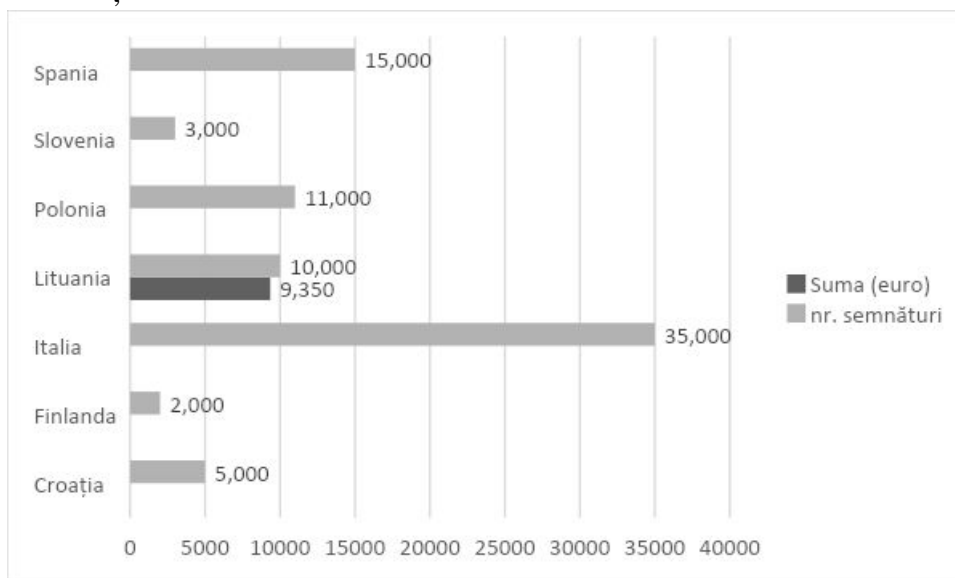
³⁴ Number of votes per party, 2009. <https://english.kiesraad.nl/publications/reports/2009/results-european-parliament-2009/results-european-parliament-2009/number-of-votes-per-party-ep-2009>

³⁵

³⁶ Art.341, alin.3) https://pkw.gov.pl/pliki/1550151251_kodeks_wyborczy_-_2019_02_14.pdf

³⁷ OSCE recomandă insistent acestor țări să dea posibilitatea independenților să candideze.

aceea că permite reprezentarea locală, a unei comunități, pentru că acestea sunt de cele mai multe ori asociații locale.

Grafic. Condiții de înregistrare la alegeri pentru asociațiile de alegători în țările din UE

Pentru asociațiile de alegători, condițiile sunt surprinse în graficul de mai sus, unde se poate vedea că Italia solicită cele mai multe semnături, la fel ca și pentru partidele politice, 35,000, dar și că Lituania practică două condiții destul de restrictive, cu 10,000 de semnături de înființate a unei asociații de alegători și 9,350 de euro depozit.

4.5. Condiții alternative de înregistrare a candidaților (altele decât semnături și depozit în bani)

În afară de condițiile constând în bani și/sau semnături, unele țări practică condiții de înregistrare alternative, care favorizează partidele deja câștigătoare, fie la alegerile europarlamentare, fie la alegerile pentru parlamentele naționale.

	Țară	Condiții alternative de înscriere
1.	Austria	3MP sau 1MPE
2.	Belgia	5MP
3.	Danemarca	1MP și 1MPE
4.	Germania	5MP sau 5MPE
5.	Irlanda	1MP sau 1MPE
6.	Italia	1MP sau 1MPE
7.	Luxemburg	1MP sau 1MPE

Tabel 3. Posibilitatea partidelor deja câștigătoare (europarlamentare și/sau parlamentare) de a candida fără a îndeplini alte condiții (MP = membru al parlamentului național, MPE = membru al Parlamentului European)

După cum se poate vedea, șapte țări, Austria, Belgia, Danemarca, Germania, Irlanda, Italia și Luxemburg, oferă partidelor deja reprezentate în Parlamentul național și/sau în Parlamentul European posibilitatea de a se înscrie fără a fi nevoite să colecteze semnături sau să depună vreun depozit în bani. Dat fiind aceste condiții alternative de înscriere, partidele

deja reprezentate sunt favorizate. De remarcat este faptul că toate aceste țări sunt democrații vechi. Germania aplică cele mai restrictive condiții alternative de cinci membri ai parlamentului național sau cinci membri ai Parlamentului european.

5. Logica avută în vedere de legiuitorii români în stabilirea condițiilor de acces al candidaților la buletinul de vot

Propunerea legislativă pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European cu numărul de înregistrare de la Senat de B605 a aparținut *Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative privind alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, a Președintelui României, alegerile autorităților administrației publice locale, finanțarea campaniilor electorale și alegerea europarlamentarilor* și a avut ca intenție,³⁸ încă din forma inițială depusă, de a solicita un număr mare de semnături de susținere.

Cele 200,000 de semnături pentru partidele politice și 100,000 pentru candidații independenți au fost concepute special pentru alegerile europarlamentare, inspirându-se, într-o oarecare măsură, din prevederile legale privitoare la alegerile locale sau cel puțin așa pare să indice stenogramele dezbaterilor parlamentare privitoare la această lege. Logica avută în vedere pentru stabilirea cerinței de a depune 200.000 de semnături pentru partidele politice și 100.000 este cea descrisă de parlamentarul Arpad Marton Francisc astfel: ”Comisia (e.g. *Comisia juridică, de numiri, disciplină și imunități*) a avut în vedere următoarea situație. Chiar și la alegerile locale, 0,5% sunt acele procente care trebuie adunate, având peste 18 milioane trei sute și ceva de alegători pe listele de alegători, 0,5% sunt în jur de 90 de mii de semnături, deci, am scris 100 de mii, iar pentru partide, așa cum ați propus și dumneavoastră, să fie un prag mai greu de trecut, dublul acestui procent de 0,5, adică 1% din peste 18 milioane, ar fi 185 de mii și am trecut 200 de mii.”³⁹ Argumentul prezentat suferă de o gravă eroare, acela că *Legea nr. 67 din 25 martie 2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale* la care face referire parlamentarul prevedea doar 2% semnături pentru primari și 1% semnături pentru președinții de consilii județene din fiecare circumscripție în parte cu minime stabilite la articolul 48 al legii și nu de 0,5% cum argumentează senatorul Arpad Marton Francisc.⁴⁰ În acest caz, logica avută în vedere pentru stabilirea condițiilor de înregistrare a candidaților la alegerile europarlamentare a fost una greșită de la bun început, bazându-se pe o eroare de informare. Chiar și în acest condiții, criteriul utilizat care reiese din stenograme a fost de a stabili un număr reprezentat de 0,5% de semnături din totalul alegătorilor pentru independenți și 1% din totalul alegătorilor pentru partidele politice și coaliții de partide.

În cadrul dezbaterii de la Senat, parlamentarul Gherghe Funar a susținut următorul amendament privind numărul foarte mare de semnături necesare pentru înscrierea în cursa electorală a candidaților independenți: „În ipoteza în care s-ar merge pe cifra de 200 de mii de susținători, practic, domnule președinte, doamnelor și domnilor senatori, nu am avea candidați independenți în România. Este imposibil oricărui român să strângă 200 de mii de

---

³⁸ *Propunerea legislativă pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European*, forma inițiatorului, înregistrată cu numărul B605 la Senat, în data de 26 octombrie 2006. Sursă internet: <https://senat.ro/legis/PDF/2006/06L878FG.pdf>.

³⁹ Ședința Senatului din 22 noiembrie 2006, Dezbaterile și respingerea Propunerii legislative pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European. Sursă internet: <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=6203&idm=10>

⁴⁰ http://www.roaep.ro/legislatie/wp-content/uploads/2004/01/Legea_67.pdf

semnături, ca să candideze.⁴¹ Amendamentul depus nu a primit susținere din partea parlamentarilor. S-a mai depus un amendament care prevedea ca partidelor politice să li se solicite 120.000 de semnături și candidaților independenți 80.000⁴² și unul doar 100,000 de semnături partidelor politice, fiindu-le mai ușor partidelor să strângă semnături decât independenților, însă niciunul nu a primit susținere.⁴³ Tot în cadrul dezbaterilor parlamentare, s-a vorbit despre renunțarea definitivă la semnături, iar argumentul s-a bazat pe necesitatea de a depune semnături pentru înființarea unui partid politic, vorbindu-se despre ”aberația” strângerii a 200,000 de semnături pentru partidele politice, în condițiile în care partidele au deja personalitate juridică dobândită ca urmare a strângerii a 25,000 de semnături pentru înființare.⁴⁴

Propunerea privind necesitatea de a colecta un număr de semnături seamănă, într-o oarecare măsură, și cu *Legea nr.373 din 24 septembrie 2004 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului* care prevedea o cerință de a colecta 5% din semnăturile alegătorilor din circumscripția în care un candidat independent intenționa să candideze. Acest 5% reprezenta de la aproximativ 14,000 de semnături în Alba, la aproximativ 28,000 de semnături în Argeș și aproximativ 90,000 în București, variind în funcție de dimensiunea electorală a circumscripției (județ).

Consultarea procesului legislativ pe care l-a urmat Legea a relevat logica legiuitorilor pentru stabilirea condițiilor de înscriere în cursa pentru alegerile europarlamentare a partidelor și a candidaților independenți, iar aceasta este una a reprezentării. Candidații sunt nevoiți să dovedească, propriu-zis, sprijinul electoral mai înainte de a candida, fapt dovedit de semnăturile soliciate aproape egale cu numărul de voturi necesare pentru obținerea unui mandat. Conform rezultatelor publicate de către Biroul Electoral Central, înființat pentru alegerile europarlamentare din 2009, pragul electoral de 5% s-a constituit în 242,001 de voturi, iar coeficientul electoral de 146,667 de voturi.⁴⁵ Vedem astfel că partidele au fost nevoite să adune 200,000 de voturi, adică aproape un număr de semnături egal cu pragul electoral de 5% (mai precis, 4,13%) și candidații independenți 100,000 de voturi care reprezintă aproape coeficientul electoral (71,4% din coeficientul electoral), adică numărul de voturi necesare pentru a obține un loc în PE. Astfel, ambele, partide și independenți, pentru înscrierea în cursa electorală din 2009, au fost nevoite să strângă un număr de semnături aproape egal cu numărul de voturi necesare pentru câștigarea unui mandat în PE. Această situație legislativă nu are justificare din punct de vedere democratic, deoarece, practic, legea impune dovedirea unui sprijin egal cu cel de la vot pentru înscrierea la alegeri. Dreptul de a candida, garantat de Constituție fiind grav afectat, având în vedere că nu mai avem de-a face

---

⁴¹ Ședința Senatului din 22 noiembrie 2006, Dezbaterile și respingerea Propunerii legislative pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European. Sursă internet: <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=6203&idm=10>

⁴² Ședința Camerei Deputaților din 19 decembrie 2006, Dezbaterile Propunerii legislative pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European și a Propunerii legislative privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European (*rămasă pentru votul final*). Amendament propus de către deputatul Petru Călian. Sursă internet: <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=6223&idm=5>

⁴³ Ședința Senatului din 22 noiembrie 2006, Dezbaterile și respingerea Propunerii legislative pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European. Sursă internet: <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=6203&idm=10>

⁴⁴ Ședința Camerei Deputaților din 6 decembrie 2006, Dezbaterile Propunerii legislative pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European și a Propunerii legislative privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European (*retrimiteri la comisie*). Amendament propus de către deputatul Petru Călian. Sursă internet: <http://www.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=6210&idm=3>

⁴⁵ <http://bec2009pe.roaep.ro/Documente%20PDF/Rezultate/Rezultate%20finale/Comunicat%20BEC.pdf>

cu un drept ca atare garantat de Constituție,⁴⁶ ci cu un drept câștigat prin efort personal pentru fiecare alegere în parte. În cazul României, putem vorbi de o situație care nu se află foarte departe de o reală îngrădire a dreptului de a fi ales pentru a fi membru al PE, situație asupra căreia literatura de specialitate atrage atenția, atâta vreme cât unui candidat i se impune să își dovedească un sprijin politic egal cu cel al câștigării alegerilor înainte de alegeți. Privind procesul electoral din această logică a legiuitorilor români, se pierde sensul campaniei electorale, a competiției electorale în sine, deoarece sprijinul trebuie câștigat înainte de a avea loc competiția în sine de programe electorale.

6. Argumentele Curții Constituționale a României privind menținerea numărului de semnături pentru înscrierea la alegerile europarlamentare

Au existat câteva sesizări la CCR privind numărul mare de semnături solicitate pentru înregistrarea la alegerile europarlamentare, însă fără sorți de izbândă. Decizia 782/2009 a CCR referitoare la numărul mare de semnături solicitate pentru înregistrarea unui candidat la alegerile europarlamentare se referă, în primul rând, la constituționalitatea numărului mare de semnături pentru un candidat independent în raport cu numărul de semnături solicitate pentru un candidat-partid.⁴⁷ Un potențial candidat independent a sesizat Avocatul Poporului și apoi a fost sesizată CCR în privința neconstituționalității legii care solicita mult prea multe semnături pentru înscrierea unui candidat independent în cursa electorală.⁴⁸ Și cu alte ocazii, CCR a decis că un număr mare de semnături solicitat cetățenilor pentru a depune o candidatură este cât se poate de constituțional.⁴⁹

Conform deciziilor CCR, condițiile de înregistrare a unui candidat la alegeri fac parte din procedura electorală ("depunerea candidaturii face parte din procedura electorală").⁵⁰ Ținând cont de acest argument al Curții Constituționale, teza precum că procesul electoral este afectat de un număr prea mare de semnături se consolidează. Avem de-a face cu o distorsionare a procedurilor electorale reale; astfel încât, campania electorală este nevoită să se mute înaintea momentului depunerii candidaturii pentru participarea la alegeri, iar semnăturile de depunere, atâta vreme cât sunt în număr egal aproape cu cele necesare obținerii unui mandat, se poate spune că pare un vot în sine. Înregistrarea candidaților și procesul care îi precedă de strângere de semnături se comportă ca un vot în sine. Sensul și rostul campaniei electorale, ca moment ce face parte din procedura electorală, deopotrivă cu înregistrarea candidaților, este modificat și afectat în mare măsură. Rațiunea însăși de a exista a acestor condiții de înregistrare este, conform teoriei științei politice, de a descuraja candidaturile care nu sunt de calitate, candidații fără intenții serioase și de a da mai multă însemnătate procesului electoral, așa cum am văzut în introducere la aspectele teoretice.

Dreptul de a fi ales în acest caz se confundă cu alegerea în sine, altfel spus au dreptul de a candida la alegeri exclusiv candidații care vor câștiga, nu și candidații cu șanse mai mici

⁴⁶ Articolul 37, Constituția României. Sursă internet: http://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_1&par1=2#t2c2s0sba37

⁴⁷ DECIZIE nr. 782 din 12 mai 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 12¹ alin. (1) din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European

⁴⁸ <https://m.jurnalul.antena3.ro/stiri/europarlamentare-piedici-noi-pentru-independenti-146141.html>

⁴⁹ HOTĂRÎRE Nr. 37 din 2 octombrie 1996, Curtea Constituțională,

Sursă internet: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/8178> și HOTĂRÎRE Nr. 71 din 16 octombrie 1996, Curtea Constituțională, Sursă internet:

<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/8395>

⁵⁰ DECIZIE nr. 782 din 12 mai 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 12¹ alin. (1) din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European

de a obține un mandat. Astfel, legea selectează câștigătorii mai înainte de a fi organizate alegeri, prin acest număr mare de semnături solicitate pentru înregistrarea unui candidat independent.

Singura definiție legală a campaniei electorale care a existat a aparținut unei legi abrogate, 35/2008, și are următorul conținut: "perioadă în care competitorii electorali desfășoară activități de propagandă cu scopul de a-i determina pe alegători să își exprime voturile în favoarea lor." În această perioadă, așa cum spune și definiția competitorii electorali ar trebui să îi convingă să fie votați, nu în perioada premergătoare procesului electoral. Constituționalitatea în sine a existenței unui anumit număr de semnături pentru înregistrarea unui candidat nu poate fi contestată, însă numărul mare de semnături, care poate duce la o restrângere a dreptului de a fi ales, prin faptul că face dreptul de a fi ales condiționat de imperativul de a fi ales în sine.

7. Condițiile de înregistrare a candidaților la alegerile din România după 1990

Pentru a vedea și compara în termeni numerici procentele de semnături solicitate pentru independenți și partide de-a lungul perioadei postcomuniste, am calculat pentru două circumscripții, Alba și București. Conform *Decretului-Lege nr. 92 din 14 martie 1990 pentru alegerea parlamentului și a Președintelui României*, candidații independenți au avut nevoie de 251 de semnături de susținere pentru a se înscrie în cursa electorală pentru un mandat de deputat sau de senator. Astfel, conform *Legii nr.68 din 15 iulie 1992 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului*, care dădea posibilitatea unui candidat independent putea participa la alegeri individual, dacă era susținut de cel puțin 0,5% din numărul total al alegătorilor înscriși în listele permanente ale localităților situate în circumscripția electorală în care candida, fiind necesare un număr de aproximativ 1,500 de semnături pentru înregistrarea unui candidat independent la alegerile parlamentare în județul Alba și de aproximativ 8,300 de semnături pentru a candida în circumscripția nr.42, a municipiului București. Următoarea lege, cea din 2004, așa cum am văzut deja a ridicat numărul de semnături la 5% din alegătorii circumscripției, care reprezenta aproximativ 14,000 de semnături în circumscripția nr.1, Alba și aproximativ 90,000 de semnături în București. Vedem, astfel, că a crescut de zece ori pragul de acces la buletinul de vot pentru candidații independenți. Mai mult decât atât, numărul de semnături necesare pentru înregistrarea candidaților independenți a fost aproape patru ori mai mare decât numărul de membri fondatori, 25,000, necesari pentru a exista din punct de vedere juridic în 2004. În 2008, conform noii legi electorale, au fost necesare, de exemplu, în circumscripția nr.1, județul Alba, colegiul nr. 1, 2,688 de voturi pentru înregistrarea candidaților independenți și în circumscripția nr.42, municipiul București, colegiul nr.1, au fost necesare minimum, adică 2,000 deoarece conform calculelor în funcție de numărul de alegători, 4% a însemnat 1,563.⁵¹ Noua lege electorală din 2015 a solicitat 3,145 de semnături în circumscripția nr.1, din județul Alba, atât pentru independenți, cât și pentru partide și 17,803 de semnături în București, circumscripția nr. 42. Se vede astfel că numărul de semnături a crescut treptat în perioada postcomunistă pentru a înregistra un candidat în alegerile parlamentare.

Tabelul ne arată că semnăturile necesare înregistrării unui candidat la alegerile europarlamentare sunt comparabile cu cele înregistrării competitorilor electorali în competiția pentru alegerea președintelui țării, nefiind vorba însă de același tip de reprezentativitate în termeni numerici, unu la treizeci și trei. De asemenea, se observă că, în România, pentru toate alegerile, legiuitorii au optat pentru un număr mare de semnături de înregistrare.

---

⁵¹ <http://alegeri.roaep.ro/?alegeri=test-parlamentare>

Anul emiterii legii	Europarlamentare		Parlamentare		Prezidențiale		Locale	
	Partide	C.indep.	Partide	C.indep.	Partide	C.indep.	Partide	C.indep.
1990	-	-	0	251	100,000	100,000	-	-
1991	-	-	-	-	-	-	-	1% împărțit la numărul de consilieri și 1% pentru primari ⁵²
1992	-	-	0	0,5% din alegătorii circumscripției	100,000	100,000		
2004	-	-	0	5% din alegătorii circumscripției	200,000	200,000		1% pentru consilier și 2% pentru primar cu minime stabilite de lege ⁵³
2007	200,000	100,000	-	-	-	-	-	-
2008	-	-	5 salarii minime brute pe țară pentru fiecare candidat ⁵⁴	5 salarii minime brute și minimum 4% din colegiul uninominal, dar nu mai puțin	-	-	-	-

⁵² *Lege nr.70 din 26 noiembrie 1991 privind alegerile locale, art.34 - "Candidatii independenți pentru funcția de consilier vor trebui să fie susținuți de minimum unu la suta din numărul total al alegătorilor înscrși în liste, împărțit la numărul de consilieri ce pot fi aleși în comuna sau orașul respectiv, dar nu mai puțin de 50. Pentru funcția de primar, candidatii independenți trebuie să fie susținuți de minimum unu la suta din numărul total al alegătorilor înscrși în liste pentru circumscripția pentru care candidează, dar nu mai puțin de 150."*

⁵³ *Lege nr.115 din 19 mai 2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, art. 44 - (1) Candidații independenți pentru funcția de consilier trebuie să fie susținuți de minimum 1% din numărul total al alegătorilor înscrși în listele electorale permanente din circumscripția respectivă, dar nu mai puțin de 50 în cazul comunelor, 100 în cazul localităților 22 urbane de rangul II și III și de 1.000 în cazul județelor, municipiului București, sectoarelor municipiului București și localităților urbane de rangul I.*

(2) Pentru funcția de primar, candidații independenți trebuie să prezinte o listă de susținători, care trebuie să cuprindă minimum 2% din numărul total al alegătorilor înscrși în listele electorale permanente din circumscripția pentru care candidează, dar nu mai puțin de 200 în cazul comunelor, 300 în cazul orașelor, 1.000 în cazul municipiilor și sectoarelor municipiului București și 5.000 în cazul municipiului București.

⁵⁴ *Lege nr.35 din 13 martie 2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, art.29, Alin.(7) Depozitul se restituie în termen de 14 zile lucrătoare de la data rămânerii definitive a rezultatelor alegerilor organizate în circumscripția electorală, numai partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale, organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, care obțin un număr de voturi egal cu cel puțin 2% din voturile valabil exprimate la nivel național. Depozitul se restituie și organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, altele decât cele care ating pragul electoral, care obțin un mandat de deputat din partea acestor organizații în condițiile prezentului titlu.*

				de 2.000 de alegători pentru CD și 4.000 pentru Sen. ⁵⁵				
2015	-	-	<i>minimum 1% din circumscripția respectivă, nu mai puțin de 1.000 de alegători.</i>	<i>minimum 1% din circumscripția respectivă, nu mai puțin de 1.000 de alegători.</i>			<i>minimum 1% cu minime stabilite de lege⁵⁶</i>	<i>minimum 1% cu minime stabilite de lege⁵⁷</i>

Tabel. Condițiile necesare înregistrării unui candidat, partid sau independent, la alegerile europarlamentare, parlamentare, prezidențiale și locale în perioada postcomunistă (cifrele și procentele se referă la semnături).

Conform *Codului de bune practici privind chestiunile electorale* redactat de Comisia de la Veneția⁵⁸ numărul de semnături maxim ce poate fi solicitat într-o circumscripție este de unu la sută (1%). Cum populația cu drept de vot a României este de 18,403,044, unu la sută reprezintă 184,030 de semnături din circumscripție, având în vedere că avem de-a face cu o singură circumscripție națională pentru alegerile europarlamentare. Astfel, România nu numai că solicită cele mai multe semnături din Uniunea Europeană, însă depășește și recomandarea Comisiei de la Veneția.

8. Concluzii

Ca și concluzie generală, în urma analizei comparative, România este țara cu cele mai restrictive condiții de înscriere la alegerile europene. Cele 200,000 de semnături pentru partide și coaliții și 100,000 de semnături pentru candidații independenți necesare înscrierii în cursa electorală întrec toate țările membre UE în privința restrictivității barierei pre-electorale. Spre deosebire, de alte țări, România dă totuși posibilitatea candidaților independenți să participe la alegeri. Multe țări, așa cum am văzut, nu permit nici candidaților independenți ca atare și nici votanților să își propună proprii candidați prin intermediul asociațiilor de alegători, iar acets lucru face ca România să permită totuși un fapt recomandat de experții OSCE în rapoartele privind alegerile, acela al candidaților independenți. Din această perspectivă, a semnăturilor 25.000 și respectiv 200.000, sistemul electoral românesc

⁵⁵ *Lege nr.35 din 13 martie 2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali*, art. 29 – Alin. (7). Depozitul se restituie și candidaților independenți care obțin cel puțin 20% din voturile valabil exprimate în colegiul uninominal în care au candidat. Sumele care nu se restituie se fac venit la bugetul de stat.

⁵⁶ din circumscripție, dar nu mai puțin de 100 în cazul comunelor, de 500 în cazul localităților urbane de 1.000 în cazul județelor, mun.,sect.

⁵⁷ din circumscripție, dar nu mai puțin de 100 în cazul comunelor, de 500 în cazul localităților urbane de 1.000 în cazul județelor, mun.,sect.

⁵⁸ Sursă internet:

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-e)

s-a comportat vreme de mai multe legislaturi, cu acest efect mecanic și cu efect psihologic, descurajând partidele la a intra în competiția electorală și o face în continuare.

În România, se poate concluziona, legiuitorii, dar și judecătorii CCR s-au arătat adepții unor măsuri drastice privind accesul pe liste, având astfel de-a face cu o viziune radicală asupra competiției politice prin care competiția este făcută doar pentru a fi câștigată. Această abordare face ca însăși ideea de competiție să își piardă sensul adevărat deoarece competiția are loc doar între câștigători, între cei care, oricum, conform numărului de semnături culese este de așteptat să se enumere printre câștigători. Astfel, competiția electorală nu are alt sens pentru partide decât pentru a fi câștigată. Această viziune care poate afecta însăși buna guvernare a unui polis dat fiind faptul că limitează competiția electorală, neconsiderând-o un bun politic în sine, iar întreaga teorie a democrației este bazată competiție în sine. Este adevărat că definiția partidului politic ca atare este de a câștiga puterea, însă există, bunăoară, partide temporare, *issue parties*, care se nasc doar pentru a ridica o problemă politică temporară, cum sunt renumitele partide „cu o singură problemă” (*single-issue parties*). Aceste partide pot juca un rol important în a face conștientă atât clasa politică de niște probleme, cât și votanții, iar competiția politică devine un bun în sine, un prilej de dezbatere din care toate părțile au ceva de câștigat prin cunoaștere și înțelegerea în profunzime a societății.

În esență, autorii care studiază aceste trăsături ale instituțiilor electorale, condițiile de înregistrare la alegeri, cad de acord asupra unei viziuni normative în sensul dezavantajelor care apar în urma unor restricții dure privind candidaturile, decât a beneficiilor. Primul argument este acela al afectării dreptului de a fi ales, cu atât mai mult cu cât unii cetățeni sunt aproape privați de acest drept dat fiind abordarea elitistă din punct de vedere financiar sau a semnăturilor, care de multe ori, tot la costuri se rezumă. Este cazul României.

Deși studiul nu s-a aplecat asupra studierii acestui fenomen ca atare, o observație se poate face, aceea ca în multe din țările europene condițiile continuă să fie restrictive (Danemarca, România, Slovenia, Portugalia, Spania și altele) sau să se acorde dreptul automat de înscriere a partidelor deja reprezentate în parlamentele naționale sau în PE (Austria, Belgia, Germania și altele), fapt care vine în sprijinul teoriei cartelizării sistemelor de partide; astfel, partidele aflate la putere se folosesc de resursele statului, inclusiv legislative, pentru a-și păstra pozițiile favorabile din cadrul sistemelor politice.

În România, dreptul de a fi ales ca membru al PE, deși garantat de Constituție, este afectat de lege, prin stabilirea unor condiții de înscriere la alegerile europarlamentare (de exercitare a dreptului de a fi ales) aproape identice cu cele de a câștiga cursa electorală. Astfel, românii li se garantează dreptul de a fi ales numai dacă dovedesc înainte de alegeri că pot câștiga, altfel nu pot intra în alegeri și deci numai câștigătorilor electorali, câtorva, li se permite exercitarea în sine a acestui drept de a fi ales. Vedem astfel că exercitarea dreptului de a fi ales este condiționată de succesul electoral. Ca român, poți participa ca și candidat la alegerile europarlamentare numai dacă poți dovedi că vei câștiga alegerile, altfel nu. Prin aceste condiții atât de restrictive, așa cum am mai arătat, legea anulează sensul campaniei electorale și a competiției electorale în sine. Partidele și candidații independenți sunt nevoiți să câștige votul cetățenilor mai înainte de a li se permite cadrul legal, prin desfășurarea campaniei electorale.

Având în vedere că avem de-a face cu reprezentare în Parlamentul European și nu la nivel național, este de preferat ca accesul la a fi înșcriși pe buletinul de vot pentru candidați ar fi de dorit să se asemene cu cele din alte țări europene.

Această situație legislativă nu are justificare din punct de vedere democratic, deoarece, practic, legea impune dovedirea unui sprijin egal cu cel de la vot pentru înscrierea

la alegeri. Dreptul de a candida, garantat de Constituție fiind grav afectat, având în vedere că nu mai avem de-a face cu un drept ca atare garantat de Constituție,⁵⁹ ci cu un drept câștigat prin efort personal pentru fiecare alegere în parte. În cazul României, putem vorbi de o reală îngrădire a dreptului de a fi ales pentru a fi membru al PE, situație asupra căreia literatura de specialitate atrage atenția, atâta vreme cât unui candidat i se impune să își dovedească un sprijin politic egal cu cel al câștigării alegerilor înainte de alegeri.

În continuare, voi încerca să identific cele mai potrivite condiții de înregistrare ce pot fi solicitate candidaților în România. Mai întâi de toate, câteva aspecte esențiale referitoare la polisul românesc sunt necesare de punctat. Așa cum arată și tabelul cu numărul de semnături necesare de-a lungul timpului în România pentru a deveni candidat, tendința a fost una de înăsprire a condițiilor de înregistrare, astfel că la 14 ani de la căderea comunismului partidele câștigătoare au ales să își sporească șansele de a câștiga mai multe mandate diminuându-și numărul de contracandidați, cu atât mai mult cu cât a crescut simultan și pragul electoral. Este adevărat că astfel de măsuri au contribuit la consolidarea sistemului de partide, însă nu au făcut decât să înghețe o imagine a unui moment a unui sistem care oricum se afla în mișcare dat fiind faptul că pluripartidismul românesc se afla la începutul existenței sale. Din acest motiv, un număr mare de semnături, prea mare, cum este cazul României, defavorizează competiția politică în sine, cu atât mai mult cu cât ar trebui să fie înlesnită dat fiind trecutul recent totalitar. Competiția politică, ca și cea de piață este bună, contribuie la calitatea actului de guvernare. Stimulentele competiției în sine îi forțează pe competitori să devină tot mai buni și mai responsabili. Nu este de mirare că în România postcomunistă, treptat, partidele au pierdut atât de mult încrederea cetățenilor, devenind actorii politici cu cea mai joasă cotă de încredere din România, deoarece au devenit puține și asociate fenomenului corupției. Cota de încredere mică și competiția politică din România care este una dintre cele mai constrângătoare nu descrie tocmai peisajul pluripartidismului intenționat de spiritul legii surprins în Constituția României. Rolul partidelor în buna guvernare este unul bine statuat în Constituție și, de altfel, multe decizii ale CCR și-au bazat argumentările pe rolul prominent al partidelor în constructul democrației românești. România a ales să fie țara cu cele mai multe semnături solicitate candidaților la alegerile europene în termeni numerici, nu și procentuali raportat la mărimea populației cu drept de vot, situându-se foarte departe de media europeană, la o extremă, efectiv. Condițiile cele mai rigide nu par să se potrivească trecutului României. Un prim indiciu ar fi faptul că România ar putea renunța la viziunea aceasta mai degrabă extremistă, deloc potrivit pentru o democrație care se află încă la granița dintre consolidare și în curs de consolidare.⁶⁰ România încalcă recomandările Comisiei de la Veneția, depășind cei 1% recomandați pentru numărul de semnături și nu îi stă bine unei democrații tinere să nu respecte recomandările unei instituții internaționale cu expertiză.

Al doilea argument în favoarea scăderii numărului de semnături se referă la dreptul cetățenilor de a candida, care cu siguranță suferă obstacole majore atâta vreme cât de semnături necesare pentru înscrierea este aproape identic cu cel necesar trecerii pragului electoral impus. Candidatura nu este ceva la îndemâna oricărui cetățean care vrea să participe la procesul democratic ca reprezentant. Așa cum am arătat în partea de început, cercetătorii au demonstrat că semnăturile pot constitui un real obstacol în calea participării politice, stând în calea formării de departide noi. Un număr mai mic de semnături sau renunțarea la semnături pentru un depozit în bani rambursabil pare o opțiune mult mai bună pentru a

---

⁵⁹ Articolul 37, Constituția României. Sursă internet: http://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_1&par1=2#t2c2s0sba37

⁶⁰

încuraja formarea de noi partide de înnoire a peisajului politic românesc, un deziderat al cetățenilor polisului românesc de multă vreme.

Al treilea argument se referă la cum campania electorală devine desuetă, dacă partidele sunt nevoite să își dovedească performanța politică afara de cadrul instituțional stabilit. Așa cum am mai spus într-un subcapitol anterior, partidele depun un efort mare pentru a strânge acest număr mare de semnături și cheltuie resurse financiare și logistice care ar putea fi folosite altfel.

Al patrulea motiv constă în faptul că România contrânge candidații pentru PE să colecteze cele mai multe semnături din UE, alături de Danemarca. România solicită de aproximativ 15 ori mai multe semnături decât media europeană și cele mai multe, numeric vorbind. În plus, distanța între România și Luxemburg țara cu cele facile condiții de acces la buletinul de vot este foarte mare, ca între 250 de semnături (există țări care nu solicită semnături deloc, în schimb, în schimb, însă solicită depozit în bani) și 200,000 de semnături, o mie de ori mai mare. România se află la o extremă, iar graficele reprezintă cel mai bine vizual acest fapt.

Ultimul, însă nu mai puțin important este faptul că aceste semnături au dat prilej, nu de puține ori, de suspiciune, fapt neconfirmat legal, însă dezbaterile publice abundă de dovezi jurnalistice și dezbateri despre cum își procură candidații semnăturile. Fiind atât de multe, îi împing pe candidații doritori să falsifice semnăturile. Însăși stenograma dezbaterilor parlamentare privind legea pentru alegerea membrilor PE îl citează pe deputatul Petru Călian cu o declarație în care a luat următoare poziție: ”De ce este o aberație (e.g. numărul mare de semnături)? Pentru că, în fond și la urma urmei, partidele politice, atunci când au căpătat personalitate juridică, au adunat numărul de semnături suficiente. De ce trebuie, iarăși, să apelăm la morții din cimitire, să dea semnături, să susțină partidele politice? Ca să ne aflăm în treabă, pentru că aceste 200 de mii de semnături nu se justifică, din punct de vedere juridic.

Ca urmare, găsesc potrivit pentru România un model de înregistrare a candidaților care să solicite mai degrabă o sumă de bani suficient de descurajantă pentru candidații frivoli, dar și suficient de mică astfel încât să permit candidaților cu venituri medii să participe politic, spre a nu face din dreptul de a fi ales un drept câștigat, nu unul garantat de Constituție. Astfel găsesc potrivit valoarea a 5 salarii medii pe economie ca depozit în bani, returnabili în cazul în care candidatul reușește să obțină cel puțin un mandat. De asemenea, având în vedere umărul mic de membri fondatori necesari pentru înregistrarea unui partid politic și pentru a nu exista riscul ca unele partide să fie doar simple asociații de câțiva oameni, propun ca depozitul în bani să fie însoțit de o listă de 250 de semnături ale susținătorilor candidaturii.

De asemenea, pentru candidații independenți susțin o scădere de la 5 salarii medii propuse pentru partide la doar unul, însoțite de 150 de semnături.